

REDACȚIUNEA:
 Administrația și Tipografia.
 Brașov, piața mare Nr. 90.
 Scrierile nefrancate nu
 se primesc. Manuscrisurile
 nu se întorc.

ABONATE se primesc la AD-
 MINISTRAȚIUNEA în Brașov și la
 celelalte Birouri de distribuție:
 în Viena: S. Debes Nachb.
 Augenthaler & Eberle, Lesner,
 Schönbach, Schönbach, Rudolf Masch.
 Oppelke Nachr. Anton Oppelk.
 în Budapesta: A. V. Silber-
 berg, E. Stern, Bernat. în Ham-
 burg: Marolyi & Liebmann.

PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
 ră garmond pe o coloană 6 cr.
 — Publicări mai dese după
 acord și învoială.

RECLAME pe pagina a 2-a o
 linie 10 cr. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

„GAZETA” iese în fiecare zi.
 Abonamente pentru Anstro-Ungaria:
 Pe un an 12 fl., pe șase luni
 6 fl., pe trei luni 3 fl.
 N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an 40 franci, pe șase
 luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
 N-rii de Duminecă 8 franci.
 Se primumeră la toate ofi-
 ciele postale din țară și din
 afară și la d-nii colectori.
 Abonamentul pentru Brașov
 Administrația. Piața mare
 Târgul Inului Nr. 90, etajul
 I.: Pe un an 10 fl., pe șase
 luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
 Cu dusul în casă: Pe un an
 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei
 luni 3 fl. — Un exemplar 5 or.
 v. a. sau 15 bani. — Atât abo-
 namentele cât și inserțiunile
 sunt a se plăti înainte.

Nr. 268. — Anul LXIII. Brașov, Duminecă 3 (16) Decembrie. 1900.

Ingâmfare unгурescă.

Sunt trei-deci-și-doi de ani de când dieta unгурescă dela 1868 a stat așa numita „lege pentru egalitate în dreptățile a naționalităților”. Pe atunci popoarele nemaghiare se foloseau de facto și de jure în toată Transilvania, Bănat și Țera unгурescă în măsură însemnată de drepturilor de limbă. Mai ales în Ardeal limba română și germană erau recunoscute prin lege ca limbi ale țării și erau egal îndreptățite în administrația și justiția.

Astfel legea adusă la 1868 de Deak și Eötvös cu titlul pompos: „pentru egalitate în dreptățile a naționalităților”, avea să fiă o desdăruire pentru dreptul de limbă faptic și legal, ce l’au exercitat până atunci popoarele nemaghiare și care a fost desființat de către noul regim unгурesc.

Așa-dér prin legea dela 1868 naționalitățile nu numai că n’au câștigat nimic, dér încă au pierdut foarte mult din ceea-ce au avut. Maghiarii credeau, că au dobândit un mare câștig pentru supremația lor prin trecerea acelei legi, care era așa călăuzită, ca să se nu fiă nici-odată să se cade executată și să rămână în veșnic-vechilor numai pe hârtia.

Așa s’a și întâmplat. Dér fiindcă împrejurările și norocul au favorizat pe adversarii noștri naționaliști politici, ei au devenit după 32 de ani atât de îngâmfăți, încrezuți și înțelețioși, încât ceea-ce la 1868 credeau, că era un câștig, astăzi ei știu, că este un lucru netrebnic, un rău pentru ei. Cu alte cuvinte șovinismul maghiar de azi nu mai are de lipsă a respecta nici umbra de drept de limbă, ce o conține legea dela 1868 pentru naționalități, și pretinde tot mai mult și în gura mare, că naționalitățile sunt dator să se folosească de limba, maghiară și să ceră modificarea legii dela 1868, său mai bine și desființarea ei.

Inceputul l’au făcut Secuții din comitatul Treiscaune, vecin cu al Brașovului, cerând cea modificare ori ștergere pe cuvânt, că prin legea de naționalitate minoritățile maghiare în comune și în comitate sunt lăsate la bunul plac al majorităților nemaghiare (?) și că această lege despoe limba maghiară de caracterul ei legal ca limbă de stat.

Nesațitul bălaurului șovinist maghiaro-jidan nu mai are margini, ér ingâmfarea ajunsă la culme ia mințile oamenilor. Maghiarii, cari conduc treburile politice în sus și în jos, se și pregătesc de-a face o săritură nebună în întunecosa prăpastie, ce de mult le rânjesce lacomă, de a-i înghiți. Ei cred, cei-drept, că sunt vrăjiți și nu li-se mai poate întâmpla nimic, și că prin urmare nu mai trebuie să țină seamă de cererile și trebuințele, de libertatea și dreptatea cuvenită popoarelor conlocuitoare, ci pot să facă ce vor voi, să lovească, să taie și se sfarme în dreapta și în stânga, fără a-se teme de urmări și de dreapta și nepărtinitoarea judecată a istoriei.

Nu voim să dicem, că nu se găsesc între Maghiari și mulți, cari vîd și recunosc, că merg prea de tot departe cei ce sunt stăpâniți de boba urei și a intoleranței naționale. Dér aceia, oameni mai cuminiți și mai cumpetați, nu numără azi nimic și nici nu cutéză să-și casce măcar gura. Cu atât mai mult vorbesc cei ce merg cu curentul nenorocit și gazetarii lor, cari hrănesc fanatismul masselor maghiare.

Unul din acești gazetari șoviniști, și încă guvernamentalii de ai lui Szell. merge până a aproba în principiu cererea Secuților îndreptată contra legii de naționalități, până a dice, că a fost o greșală a-se aduce această lege și că a dreptate Secuții din Treiscaune, că e periculoasă pentru unitatea națională maghiară și că trebuie delăturată. E de părere numai, că acum n’ar fi momentul binevenit pentru revizuirea ei, tocmai

stând în ajunul alegerilor generale pentru dietă și în fața crizei dualiste.

„In mijlocul mișcărilor de față politică”, dice „Bud. Hirap” despre care vorbim, „a ridica cestiunea limbilor, ar însemna a da armă în mână agitatorilor naționalităților. Nu voim să dăm foc patriei noastre, nu voim să adăugem la discordiile pe terenul economic, social, religios și de drept public, și desbinările de naționalitate”.

De aceea dice, să aibă puțină răbdare Secuții și toți câți dau în glasul lor, deore-ce și așa cestiunea naționalităților numai pe cale administrativă se poate rezolva și numai după reforma administrației va urma revizuirea legii naționalităților dela 1868.

Planuri de acestea se fac ușor pe hârtia, dér șoviniștii maghiari simt foarte bine, că cestiunea naționalităților e o nucă atât de tare, încât și cei mai colțați dintre ei, vrînd s’o spargă, își vor rupe dinții în ea.

Revista politică.

Scim, că dieta ungară a sfîrșit deja săptămîna trecută desbaterea generală a bugetului pe 1901. Cîteva ședințe s’au mai ținut, ocupându-se cu afaceri de mai puțină însemnatate. În ședința de Vineri s’a pus spre desbatere proiectul de lege despre indemnitatea bugetară, ce o cere guvernul pe primul pătrar al anului viitor, fiind-că în decursul acestui an îi era peste putință a trece proiectul de buget și prin desbaterea specială în cameră. Indemnitatea bugetară fiind tot-odată și o cestiune de încredere față de guvern, deputații conducători din diferitele partide iau rînd pe rînd cuvîntul pentru a discuta politica guvernului. Așa în ședința de Vineri a luat cuvîntul din partea partidei populare contele Zichy Aladar și I. Molnar atacînd proiectul; apoi G.

Ugron, care a ținut un discurs lung, în care a atins mulțime de cestiuni, ce interesază în special pe Unguri. El dice, că libertatea cetățenilor a fost suprimată, administrația nu s’a reformat, nația maghiară s’a enervat, și altele. A luat cuvîntul și ministrul Szell, ca să le răspundă. El stăruie îndeeosebi să arate, că Ungurii trebuie să țină la baza din 1867, căci nu e lucru înțelept a părăsi această basă. Incât privesce politica internă dice, că partida liberală dela putere urmază și prijește programul său.

In Austria s’au început săptămîna acesta alegerile de deputați pentru „Reichsrath”. Miercuri s’a făcut în Bucovina alegerea pentru Curia a cincina. In Curia acesta sunt două districte electorale: cel de nord și cel de sud, care cuprinde întreg teritoriul locuit de Români, pe când cel de nord cuprinde partea rusescă a Bucovinei. In acest din urmă district electoral a reușit candidatul Rutenilor, faimosul Pihuleak. In districtul de sud erau doi candidați: naționalistul Dr. G. Popovici și inspectorul școlar, uneltă a lui Bourguignon, Isopescul. Lupta a fost crîncenă; pe de-o parte entuziasmul alegătorilor români credincioși stégului național, ér pe de altă parte volnicile și fărădelegile stăpînirii — cari, durere, au învins sfortările nobile ale adevăraților Români, așa că omul guvernului, Isopescul, a reușit cu 451 voturi, ér naționalistul Dr. G. Popovici n’a întrunit decît 200 voturi. Voința lui Bourguignon s’a împlinit așa-dér, și a eșit din urnă un om, care în istoria de suferințe a Românilor bucovineni a jucat un rol trist și a fost tot-déuna cap plecat dușmanilor românismului în Bucovina. — Marți se va face alegerea în Curia a patra. Și în Curia acesta partidul poporal național își are candidatul său în persóna altui naționalist român, d-l baron Eudoxiu Hormuzachi, ér cei cu „pactul” pe

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Iérnă.

Tuturînd în joc fantastic
 pică fulgii de zăpadă,
 Vad facînd întreg vîzduhul,
 un vad alb și mișcător,
 de din ce în ce coboră,
 vine pe pămînt să cadă...
 între dinți își cântă vîntul
 cântecul șuerător.

Tot mai des se face vadul
 și mai sur mai greu el pare,
 Deși și fulgii cad acuma
 pe pămînt și îl albesc
 Er din hornuri iese fumul,
 o columnă dusă ’n zare...
 Corbi flămânđi în înălțime
 croncâne și se ’nvîrtesc.

Tara sboră iérna vine
 tremurînd din méđă-nópte...
 Pentru cea din urmă óră
 codru-și plînge frunđa sa,

Ér părăul libertatea,
 murmurul cu blânde șópte...
 Cătă jale-aducî în lume
 iérnă cu venirea ta!

Nu sciú pentru-ce mă ’ntunec
 când sosesci; de ce mă dóre
 Inima și mi-se sbate
 după timpul ce-a trecut!
 Pentru-ce inchipuirea-mî
 adencită ’n creeri móre,
 Și gândirea-mî pere ’n nópte
 pân’ a nu se fi născut?

Mi-se pare-o rótă timpul
 cu măsele colțurose;
 Ce se ’nvêrte din vecie
 și ’n etern se va ’nvêrți,
 Și pe ea se urcă omul,
 o ființă din timp scósă —
 Destinată, dup’o vreme,
 ér în timp a adurmi.

Róta umblă nebunatic,
 numai ea se ’nvîrtesce...
 Din măsea ’n măsea își schimbă
 omul slabul lui picior,

Stă pe loc și totuși crede,
 că se mișcă, că pășesece...
 Se înșală, timpul trece,
 el pe loc e stătător.

Când în urmă s’ostenesece
 de-a schimba a lui picióre,
 Amețit el se róstórnă,
 lăsând altui locul său...
 Înșelat de timp, de viață
 el se ’ntunecă și móre...
 Pere ’n timp, ... însé invie
 în etern, în Dumneđu.

Tot mai des se face vadul,
 și mai sur mai greu el pare,
 Fulgii pică grei acuma
 pe pămînt și îl albesc,
 Er din hornuri ese fumul
 o columnă dusă ’n zare
 Corbi flămânđi în înălțime
 croncâne și se ’nvîrtesc.

Alfus.

Patriă.

— Fine. —

Pe drumul, ce duce către sat,
 sergentul mergea grăbit.
 — De unde vii sergentule cu
 pieptul plin de decorații? dice că-
 lătorul.
 — Din răsboiú.
 — Din răsboiú? Atunci, bine-ai
 venit; dér cum te chiamă?
 — Vlad.
 — Tot ca pe vitezul, care a
 murit după-ce a infipt drapelul pe
 reduta Turcilor. Óre l’ai cunoscut?
 — Dér eu sunt!
 — Dumné-ta? Dér s’auđise, că
 l’au găsit mort lângă drapel — era-i
 soldat?
 — Adevérat eram soldat și aprópe
 mort când m’au luat de lângă dra-
 pel, dér Dumneđu a vrut să mai
 trăesc. Când m’am deșteptat, eram
 în ambulanta și... sergent.
 — Dér decorațiile?

Dr. Florea Lupul. De se vor exercita din partea guvernului țării aceleași presiuni și volnicii ca și la alegerea din Curia a cincii, atunci candidatul partidului național va rămâne și aici în minoritate — spre bucuria reuvoitorilor neamului românesc din Bucovina.

În Galiția au fost aleși alaltăieri 15 deputați.

În sfârșit Bulgaria are acum un nou ministeriu, care s'a format tot sub conducerea fostului ministru-președinte Ivanciov. După diarele din străinătate schimbarea aceasta de guvern în Bulgaria înseamnă și o schimbare de sistem în afacerile interne ale Bulgariei. Cel mai însemnat membru în noul cabinet este generalul în rezervă Petroff, care ține portofoliul de interne. Petroff era om de încredere al principelui, până când nu se pusese cestiunea rechemării ofițerilor bulgari emigrați în Rusia, rechemare, pe care Petroff o combătuse. Imprejurarea, că Petroff a intrat acum în cabinet este comentată ca o apropiere între el și principe și încă pe baza unor concesii reciproce, ce le-ar fi făcut Petroff în favorul Rusiei.

După compunerea ministeriului s'a hotărât îndată disolvarea Sobraniei, lucru, ce de altfel nu pute să nu se întâmple, după-ce din noul ministeriu nu mai face parte fostul ministru de interne Radoslafoff, care avea majoritatea. Acum se vor face alegeri nouă conduse de Petroff, la spațele căruia stă armata întregă, stimând în el pe cel mai capabil militar și bărbat de stat. De sigur, că Petroff va face alegerile corespunzător intențiunilor programului său. Mulți se tem, că de-odată cu acesta va urma în Bulgaria epoca regimului militar.

Cercurile diplomatice sunt preocupate tocmai acum erăși de cestiunea Cretei în legătură cu călătoria, ce o face guvernorul acestei insule, principele George, prin Europa. Despre călătoria aceasta dă foia rusescă „Novoje Vremja“ câte-va amănunte interesante. Duce anume, că prințul George a fost foarte rece primit în Paris, unde toate argumentările lui pentru unirea Cretei cu Grecia au fost respinse. În Roma însă a fost primit simpatic, er în Londra i-s'a promis cu gura de jumătate, că planurile lui vor fi sprijinite. Simpatiile din Roma și Londra însă nu-i vor folosi nimic. Din mai multe părți se vestesce, că marile puteri fiind tocmai acum ocupate în China, nu pôte

fi vorba de a-se relua cestiunea Cretei.

Președintele Transvaalului Krüger a fost, precum scim, și la Haga. Nicăci aici însă n'a avut noroc. I-s'a făcut, ce-i drept, o strălucită primire din partea Olandesilor, d'er speranța lui, că Regina Wilhelmina și guvernul olandes vor pași oficial în favoarea Burilor, nu s'a realizat. Dinpotrivă s'a dis de repetite-ori, că regina i-a declarat, că nu pôte să intervină. — O telegramă din Viena țice, că cercurile diplomatice de acolo cred, că Krüger și-a câștigat în decursul călătoriei sale convingerea despre zădărnicia planurilor, ce le avea, și că de aici el va trage consecuențele. Aceeași telegramă spune chiar, că acum Krüger n'ar fi străin de planul de a avé o întâlnire cu ministru-președinte engles Salisbury. O altă telegramă din Bruxelles spune, că mai multe puteri au sfătuit pe Krüger să dea ordin popoului său de a depune armele și de a recunoște egemonia englesă.

Aniversarea căderii Plevnei.

Monitorul oficial al României publică următorul raport oficial:

Dia de 28 Noevre, a 23-a aniversare a căderii Plevnei, a fost anunțată Capitala prin 21 salve de tunuri.

La orele 10^{1/4}, M. S. Regele, însoțit de ajutorul de serviciu, a mers la Biserica din Dêlul-Spirei, pentru a asista la serviciul divin, ce se oficia în amintirea acestei zile memorabile.

La sosire, Majestatea Sa a fost întâmpinat de: d. ministru de război, d. comandant al corpului II de armată, d. șef de stat-major al armatei, d-nii generali, d-nii atașați militari străini, d-nii adjutanți regali și de toți ofițerii superiori și inferiori aflați în garnisonă; trupele, înșirate de-alungul străzii și aflate sub comanda A. S. R. Principele Moștenitor, au dat onorurile.

M. S. Regele, împreună cu A. S. R. Principele Ferdinand și Principele Carol, urmat de d-nii ofițeri generali și superiori, se îndreptă spre biserică, la intrarea căreia a fost întâmpinat de P. S. Vicarul Sântei Metropolii; apoi începă serviciul divin; în același timp drapelul trupelor din paradă se aduc în biserică și se așeză în fața Soveranului.

După terminarea Te-Deumului Majestatea Sa a primit defilarea trupelor, comandate de A. S. R. Principele Moștenitor.

Trupele au defilat în ordinea următoare:

O companie din școlă de ofițeri;
Școlă militară de artilerie și geniu;

O companie din batalionul 3 vânători;
O companie din batalionul 5 vânători;
O companie din regimentul 6 Mihail

Vitezni;

O companie din regimentul 4 Ilfov Nr. 21;

O companie din regimentul 1 geniu;
O companie de gendarmii pedestri;
O baterie din regimentul 2 artilerie;
O baterie din regimentul 6 artilerie;
O baterie din regimentul 10 artilerie;
Un pluton din compania de pompieri;
Un escadron din regimentul 6 roșiori;
Un escadron din regimentul 3 călărași;
Un escadron din divisionul de gendarmii,

Un pluton din escadronul 2 tren.

În urmă M. S. Regele a binevoita-se întreține cu d-nii generali și cu d-nii atașați militari străini.

La orele 7 jum. s'era a avut loc la palat un prânz de gală, la care au avut onore a fi invitați: d-nii ofițeri generali și d-nii ofițeri superiori, șefi de corpuri, atașați militari străini aflați în capitală, și Casa militară Regală și Prințiară; în total 75 persoane.

După prânz, M. S. Regina și A. S. R. Principele Maria a binevoit a veni în salonul cel mare, unde se întreținură cu persoanele invitate; er la orele 9 jum. Majestatele Lor și Altețele Lor Regale s'au retras.

Luptele Burilor.

Se vede, că Dewett a renunțat de a mai trece în colonia Cap. El înainteză acum spre nord. Knox îl urmărește, er ultima telegramă a acestui general este din Rouxville, de acum o săptămână; spune, că Dewett încercase să trecă riul Caledon la Cumassia, spre a merge la Smithfield, însă găsise puntea ocupată și trecătorile impracticabile. Atunci, părăsind 500 de cai, a mers de-alungul malului stâng spre Wepener.

Ceea-ce e neliniștor în situația lui Dewett este, că creșterea celor două cursuri de apă îl împedecă să le trecă cu bagajele lui, rămânând ast-fel închis în spațiul cuprins de ele. O telegramă a „Agenției Reuters“ dă amănunte asupra acestor din urmă evenimente.

La 2 Decembrie, luptă generală, d'er fără rezultat la Sterkspruit. Pe inserate, Englezii zăresc un convoi bur, mergând probabil la Bushman'skop, un fel de fortăreață naturală plină de peșteri și de labirinturi. Dimineața, într'o ploie torențială, Knox plecă în urmărirea convoiului... și în timpul acesta Dewett își dubleză aripa dreaptă și se îndreptă spre Caledon. Încă odată Knox fu dejucat. El însă nu se descuragăză; a doua zi de dimineață, la patru ore și jumătate, sună de plecare. Colonelul Willsauy întâlnește o mică trupă de Buri descărcând un vagon stricat. Ei fug lăsând acolo vagonul, vagonul încărcat cu 35,000 de cartușe și cu dinamită. Knox găsese mai departe un tun Krupp părăsit; Dewett însă i-a scăpat încă odată.

Partida nu s'a terminat încă; și rămân lui Dewett două avantaje: cunoșterea terenului și mobilitatea lui, evident superioară.

Despre această mobilitate a Burilor scrierea unui oficer engles țice, între altele:

„O colonă, pusă sub comanda unui șef destul de popular ca reputație, și care suferă de multă vreme de lipsa de cai, din cauza prea marelui cantități de furgoneste astăzi poroclită: Stie's Imperiel Circus.

Cercul imperial își petrece vremea aprovizionând orașele, pe cari le asediază Burii. El se desvoldă măstos pe o lungime de 14 kilometri, face 16 kilometri pe zi și după trei zile de drum simte nevoia să se odihnească o săptămână. Când îl află în sinea Burii, se retrag la câte-va mile de parte de orașul, ce îl ocupă. De-odată cercul imperial a aprovizionat orașul și plecat, Burii se reîntoră în galop.

Ai țice, spun soldații noștri, că e brăsoasă țestosă, care vrea să prindă un epur. Când capul colonei sosese, cōda tocmai atunci a plecat. Nu e deci de mirare, că Dewett se jōcă de-a baba-ōrba.

Burii au capturat săptămăna trecută o mare turmă de oi, de care un detașament engles o conducea dela Potchef-stroom la Krugersdorp.

Ministru de război engles a publicat un ordin anunțând, că toți ofițerii, subofițerii și soldații, cari au luat parte la războiul sud-african, vor primi o gratificație variând dela 5 lire sterline, pentru soldați la 2500 de lire pentru feld-marșal.

Un léc contra maghiarisării.

Cetim prin foi, că cutare și cutare și-a schimbat numele de tot, orî barem și-a pus un „fy“ orî „vil“ la cōdă, ca să nu mai apară ca ceea-ce este din originea lui. Și schimbările acestea de nume se întâmplă din diferite cauze; unii își schimbă numele la porunca celor mai mari, cari le spun apriat: „orî îți schimbă numele să sune pe ungiură, orî ești lipsit de pâinea ce mănânci; alege din două una“.

Cei mai mulți, cărora se pune astfel sula în cōste, plecă capul și țice: „țicălos Măria ta“, și numai îi veți cu nume scobit monosit, cât de s'ar scula părinții lor din grōpă ar țice ca Bănățanul din poveste: „Morții lui de Ungurean, că-mi fură tuleria și-i puse nume pipă, ca să n'o mai cunosc“. Alții — mai puțin — își schimbă numele din alte considerații, voesc a apare ca ceva mai „fin“, mai „nobil“, mai „arătător“, decât sunt din originea lor. La aceștia se referesce țicala Ungurului: „O, te szegăp denevăr, te sem madăr, se nem egér!“

D'er schimbările acestea de nume până acuma s'au întâmplat mai numai la micii angloiați de stat și de pe la comitate, apoi la feciorii ce servesc la gendarmeria, la finanți și la calea ferată. În timpul din urmă au prins și dascălii a-și schimba numele; ba unii, cu numele de-odată și-au schimbat și religia, făcându-se din Români uniți orî gr. ort. Unguri reformați. Scim

— Decorațiile, însuși Domnitorul cu mâna lui, le-a prins la piept.

— Atunci, să trăesci, vitezule, căci vestea ți-s'a dus în totă țera; te-a plâns, aușind că ai murit. Mult îmi pare bine, că te cunosc — și acum încotro?

— Spre casă.

— Drum bun și Dumneșu se-ți dea bine în totă viața.

— Mulțumesc, răspuse sergentul, depărtându-se.

Da, era chiar Vlad, care scăpase dela mōrte ca prin minune și care acum se întorcea fericit acasă. Fericit, și era nerăbdător, că de-ar fi sburat, tot lung i-ar fi părut drumul.

Și Fira nicăci nu gândește, că Vlad e la căți-va pași de ea, ea care-l iubese, care a plâns și care s'a rugat pentru el; ea, care-l crede pôte mort. D'er nicăci nu scie, iubita, că datoria, care-i păruse o împilare nedreptă, n'a fost decât poștirea inimei pentru ea. Ea nu scie, că de-a suferit, de-a luptat, de și-a pus viața în pri-

mejdiă, a fost numai pentru fericirea ei. Și ea îi părea acuma mai iubită, mai sfântă — stăpână a vieții — căci datoria lui era să trăiescă, séu să mōră pentru ea. Ce n'ar fi dat Vlad, ca să trecă ca o clipă timpul ce-i mai rămăsese s'ajungă?

Și când va scie ea cât a iubit-o, când va scie ea, că vecinic gândul i-a fost neclintit la ea și a visat-o mirăsa lui, a lui pentru veci, așa cum va fi acum la reîntōrcere, când va scie ea... și Vlad mergea, mergea și ar fi fugit ca un nebun, de nu l'ar fi văduț nimeni, atât dorul îi era de mare și atât era de nerăbdător.

În marginea satului o femeie scotea apă din fântână.

Era după scăpătutul sōrelui.

— Bine te-am găsit Flōreo, țice Vlad ajungând de pe drum.

— Bine-ai venit, ostașule; d'er de unde mă scii?

— De unde? apoi n'am crescut într'o uliță?

— Cum?... d'er ce-mi vèd ochii? țice femeia aprōpe speriată.

Tu ești Vlad?

— Eu, chiar eu.

— Vlad, te-am creduț mort. La noi a venit vestea, că ai murit.

— Murisem, Flōreo, d'er veđi...

am înviat, țice Vlad ridēnd, am înviat, căci îmi era mult dor de casă.

— D'er fiind-că — veni vorba, ia spune Flōreo, ce mai fac mama Iōna, Fira

— nicăci vorbă m'or crede mort?

— Mama Iōna? Fira? D'er ce... nu scii?

— Ce să scii?

— Ce! nu scii că mama Iōna a murit? E aprōpe un an.

— Vai! Biata mama Iōna. Și cum?

— A murit din rēcělă biata femeie; Dumneșu s'o ierte, că era bună și de trebă.

— Ce nenorocire! și eu care nicăci gândiam.

Er după o tăcere:

— D'er Fira? Rēu o fi dus-o ea

fără mama Iōna, fără alt ajutor și singură...

— Rēu, sērmana! Plâncea pe mama Iōna că murise, pe tine, că erai dus și nu-ți avea de scire... Cereau mulți să se mărite, d'er e nu vrea, tot credea, că vei veni.

„L-astept pe Vlad, căci așa nea fost vorba“ țicea ea în tot-dēuna celor ce o îndemnau să se mărite.

D'er când a venit vestea, că ai murit? A plâns, te-a jelit destul; se amărise de credeam, că o să se ducă și ea biata fată. A fost mult timp bolnavă.

După un timp însă veđându-se și fără stare și singură pe lume, s'a măritat. A luat un fecior de poșă din satul vecin, băiat ce nu fusese luat în miliția, fiind în seminar și rămas de război pentru-ca să se faciă popă. A nemerit bine; băiatul e cu carte, om bun și cu stare.

N'a fost să fie a ta Vlad; nu va fost scris să veđ luați împreună. Fii pe pace, Vlad, că un voinic ca

asuri concrete, der le retac; de ce ași și lângă asta biată de hârtia cu astfel de basconii?

M'am cugetat mult, cum vin dascălii români de-și schimbă numele? Și ca să se pot afla calea și cărarea rătăcită, pe care au apucat, am mers chiar la punctul de plecare. Și ce am aflat? Am aflat, că Ungurii, în parte, își ajung scopul de maghiarizare la școlile lor de stat și comunale, ce le-au înființat și le înființază zilnic de pe spina bietului popor. Toți dascălii, pe cari știu că și-au schimbat numele, sunt fii dascălii ori de preoți românesci, ori basconii fii de-ai fruntașilor Români, cari i-au dat de micuți la școle de stat ori comunale. Acolo pușorii de Român vorbă românească nu au mai auzit, decât rar cu preotul, care le catechisă; acolo carte românească nu au vădit, decât de cele unguresce; acolo au auzit numai de vitejiile Ungurilor, numai de noblețele maghiare, numai de fala marciariă, așa, că de micuți prindeau a fi geșii de adeverații Unguri și cu dor doriau să pôta și ei întra în ceta lor și să se rupă odată de „ticăloșa trupină românească“.

Cu aceste idei a trecut prin școala populară maghiară și au intrat în gimnaziul, ori în școala civilă maghiară. Acolo apoi au auzit și de di, că în Ungaria totă suflarea e ungurescă, că suge aer unguresc, cea apă ungurescă și mănâncă pâine ungurescă, deci e datorința fie-cărui bun patriot să și vorbescă numai unguresce și să pôrte nume neaș unguresc. Aceste vorbe „înțelepte“ și „părintesci“ ale dascălilor, se li-pesc de inima cea fragedă a băieților și-și în fală că ecă și ei aparțin „nobilei națiuni maghiare“, numai cât restéză să-și schimbe numele, că unguresce știu ei vorbi mai bine decât românește. De abia așteptă să se vadă eșiți de sub aripile „proștilor“ de părinți, să dispună ei peste numele lor, ca să se pôta rupe de trupina cea „prôtă“ și să intre de tot în „nabila națiune maghiară“ și să se contopescă în ea.

Atunci numai decât, până sunt pe băncile școlii gimnaziale ori civile, s'ar declara de Unguri și s'ar face reformați mulți în ei, der se tem că „proștil“ de părinți să le-or mai căra merinde cu desăgi, ci-or dice: „d'apoi dragul tatii, decă tu crești, că ești Ungur reformat, ducă-ți Ungurii reformați de mâncare și ei te îmbrace, că noi suntem Români din moși-strămoși, nu șcim să avem copii Unguri!“

După-ce stau astfel de băieți 3—4 ani în școala civilă ori în cea gimnazială, merg în preparandiă, ca să învețe meșteșugul dascăliei. Eșiți din preparandiă se fac dascăli, la început de regulă la școlii românesce confesionale. Der crescerea lor fiind ungurescă din frageda etate, ei nu se pot afla bine acolo, vin în conflict cu poporul, ori cu preotul, nu-și pot scote lăfa, fac arătări la inspectorul de școle și acela — vedându-i cât de repede știu ciotrica unguresce, — îi mângăie numai decât: „Păgubă de d-ta să stai acolo, unde ești, hai

la o școlă de ale mele, că ai plăta mai bună și nu ți-a porunci popa, nici poporul“. Și dascălul nu dice „ba“. Ba încă merge triumfător și fudul, că el este mai mult decât este, că uite, chiar Măria Sa recunoște că-i pagubă să stea într'un sat prăpădit, supus unui popă. Și trece la o școlă de stat ori comună, acolo propune numai unguresce, cu Români nu convine, ca să nu i-se impute, că simpatizează cu ei, își înciripează un biciclu să imiteze pe domni, își schimbă numele și legea, se căsătorește cu o ungurescă și e perdut pentru neamul nostru pe vecii vecilor.

Aceste sunt astfel, precum vi-le spuseti, și așa nu e bine; că bine că suntem mulți și puțin ni-se cunoște de mai dăm și celui micuț câte unul din când în când; bine că pădure fără uscături nu se pôte, der datorința noastră este să ne păstrăm ce avem, să ferim de perire pe toți căți se pôte, ca numai fiul perirei să piară, er ceialalți să rămână întregi și sănătoși, precum au eșit din mâna naturei. Și una ca acesta se pôte, pe lângă totă vitregia timpului, numai să fim precauți și să nu ne dăm leni. Lucrul trebuie început chiar dela cap. Și etă cum:

Ștatal închide școlile confesionale și face școle de stat și comunale. Unde nu ne putem opune, să-i dăm pace să facă, der să ne împlinim și noi datorința: Să pretindem ca copiii noștri să aibă catechet de legea lor și în limba lor să li-se propună studiul religiunii, nu după cum cetii, că vor a impune cei de sus ca și acest studiu să se propună în limba maghiară. Der apoi studiul acesta trebuie propus mai cu temei, decât cum vedui că s'a propus pân' acum la astfel de școle. Și trebuie să aibă manualele astfel compuse, încât din ele să învețe cu ușurință a cetii bine românește.

Spre acest scop manualul pentru elevii clasei I și II elementare să fiă făcut pe baza Abecedarului; cum progresază în cetirea ungurescă, așa să progreseze și în cetirea românească. Cuprinsul lor să fiă eseriții de cetire românească, plus tema prescrișă pentru clasele acele din studiul religiunii.

Pe asta cale ar înveța elevii cu ușurință a cetii românește și ar înveța omenesce și rugăciunile și li s'ar imprima în memorii și esplicarea lor. Pentru clasele următoare apoi s'ar puté folosi cu succes catechismele și bibliile prescrișe, din care ar puté cetii și acasă, că i-ar pricepe și cei de acasă ai lor. Șciind odată atăta și bine, nu ar mai fi așa mare tema de desnaționalizare, că acum sunt și cărți literare românesce de căți-va bănuți, le-or cumpăra părinții dela oraș, ori de pe la colportori și li ar pune să le cetescă.

Pe calea asta s'ar stîrni în ei gustul de cetire românească și încet cu încetul ar veni singuri la cunoștința binelui și al răului și nu ar crede orbesce ceea-ce le spun străinii, și nu s'ar lăsa nici ademeniți, nici înfricați să se rupă de trunchiul na-

țiunei lor. — Că se șcim odată pentru tot-deuna: că mai mulți dascăli, cari își schimbă numele și legea nu știu cetii românește!

Ce credeți, bunii cetitori, bun e receptul ce vi-o recomand? De nu-i bun, mă rog comunicați d-văstră altul mai potrivit, că vă va fi cel mai mulțămitor întreg neamul.

I. P. Reteganul.

Adunarea Reuniunii femeilor române

pentru ajutorarea văduvelor sêrace din Brașov și Săcele.

Brașov, 1 Noemvre v. 1900.

Joi, în 30 Noemvre a. c., ziua S-tului Andrei, și-a ținut Reuniunea femeilor române pentru ajutorarea văduvelor sêrace din Brașov și Săcele adunarea sa generală. Anul acesta adunarea a fost mai bine cercetată, decât în alți ani.

Adunarea a fost condusă de vicepreșidenta, d-na Otilia Bidu. D-na Maria Popea, președinta Reuniunii, împiedecată de motive familiare, nu s'a putut presenta.

Obiectul de căpeteniă al acestei ședințe a fost raportul comitetului despre activitatea sa din anul 1899—1900, cetit de secretarul Reuniunii.

În raport se accentuează importanța Reuniunii, unice în felul acesta la Români din acăsta țără; se constată, că averea Reuniunii constă din 17573 cor. 20 b., cu 897 cor. 22 b. mai mult, decât în anul trecut; s'au spesat peste tot 705 cor. 50 b., s'a realizat prin petrecerea dela anul nou trecut un venit curat de 560 cor., ceea-ce e altcum a-se mulțami faptului, că membrele din comitet își luaseră și atunci puțin grata saroină a colecta și a vinde bilete, umblând în persoană la familiile române din loc; s'au ajutat 57 văduve sêrace cu câte 10 corone, 48 din Brașov și 9 din Săcele; s'a arătat, că Reuniunea a avut în anul acesta 75 membre ordinare din Brașov, din Săcele nu s'a încassat nimic până acum. După cum se observă, de vre-o căți-va ani merg lucrurile tot mai slab în Săcele, deși în fruntea comitetului stau persoane foarte zelose. Numărul membrilor s'a înmulțit în anul acesta cu St. d-nă Elena Mircea Danovici, solvind taxa de 50 cor. Averea Reuniunii constă în scrisuri fonciare, de ale „Albinei“ în sumă de 15,500 cor. (depuse toate spre păstrare la „Albina“) și în bani depuși tot la institutul Albina; socotelile și averea Reuniunii administrate de casiera, d-na Virginia Vlaicu, au fost revêdute și scontrate de două membre din comisiunea censurătoare aleșă de adunarea generală din anul trecut, și anume din d-nele Emilia Aron și Maria Burduloiu, în fața vicepreședintei și a secretarului Reuniunii, aflându-se toate în cea mai perfectă ordine. Comitetul a ținut 5 ședințe.

Adunarea generală a luat la cunoștință întreg cuprinsul raportului și apoi a

votat comitetului absolutiu pentru anul espiat.

S'a votat și budgetul anului viitor, întocmai cum a fost compus de comitet, cu 1460 cor. la eșite și tot atăta la intrate.

Pentru revizuirea socotelilor și scontrarea casei în anul viitor, s'a ales o comisiune constatătoare din dômnele Efrosina Axentie, Susana Popovici și Maria Burduloiu, er pentru verificarea protocolului dômnele Ana Petrescu și Elena Dr. Blaga.

Adunarea acăsta generală a fost o dovadă, că Reuniunea merge frumos înainte.

Și o faptă generoasă e de înregistrat din acăsta adunare, și anume dômna Elena Mocanu a declarat, că până o ține Dumneșeu în viață, dă în fie-care an la 3 văduve sêrace câte un ajutor de 10 corone.

X.

Adunarea societății școlii de fete în Oradea-mare.

Cetim în „Familia“: Necesitatea unei școle române de fete în Oradea-mare, unde nu este nici măcar una elementară, a îndemnat pe răposata Paulina Roman n. Covaci, regretata soție a d lui Iosif Roman, să lanseze la începutul anilor 70 un apel la publicul român pentru înființarea unei atari școle în Oradea-mare. Apelul a produs un frumos rezultat material. După mărtea sa, fruntașii noștri din Oradea-mare au continuat realizarea ideii și la începutul anilor 80 au instituit o societate, care să administreze fondul și să adune contribuțiile spre scopul acesta. Acăsta societate, obținând dela guvern aprobarea statutelor sale, și-a urmat activitatea mai mulți ani; în timpul din urmă însă n'a putut ținea nici o adunare generală. Acum ea, la stăruința fondatorilor, începe o viață nouă.

Spre scopul acesta, Sâmbăta trecută, la 8 Decemvrie n., s'a ținut în Oradea-mare, în localul institutului „Bihoreana“, o adunare generală. Președintele, venerabilul octogenar preposit d-l Teodor Kövay, a deschis-o cu o cuvântare plină de învățăminte istorice, la care a răspuns d-l Iosif Vulcan, mulțumind pentru zelul și entuziasmul, ce a păstrat acestei societăți ohiar și la adâncile sale bătrânețe. Apoi s'a aclamat notar al adunării d-l Dr. Nicolae Popovici.

După acestea cassarul d-l Nicolae Zigre, făcând istoricul societății, a raportat despre starea fondului. Acesta se urocă la 12.831 cor. 60 bani, elocați la institutele de credit și economii „Victoria“ din Arad și „Bihoreana“ din Oradea-mare. În pretenșiuni vechi societatea mai are 1839 fl. Luându-se act, s'a ales o comisiune de trei, în persoanele d-lor Toma Păcală, Dr. Coriolan Papp și Andrei Horvath, care să examineze raportul cassarului și să raporteze în viitoră adunare generală.

De astă-dată s'au înscris 4 membri pe viață și mai mulți ordinari, încassându-se 204 corone. Rds. d-n Teodor Kö-

ține, găsesce fata cea mai bună. — Dômne der ce ești așa galben la față, Vlad?

— Nimic, Flôreo, pôte de drum...

— Vino la noi astă sêră; ai noștri se vor bucura toți când te vor vedé — er acasă n'ai pe nimeni.

— Iti mulțămesc, Flôreo, sunt atât de ostenit! Der voi veni mâne.

— Atunci, nôpte bună, Vlad.

— Nôpte bună, Flôreo.

Vlad plecă zăpăcit cătră casă. Vestea Flôrei fusese prea nemilos de crudă, prea avea să îndure mare durere de-ar fi fost cum spusese ea. Era de necreșut ca sôrtea să-și bată joc de atăta nepasare, după atâtea suferințe.

Se duse acasă necreșător, voind parcă singur să vadă, decă este adevêrat.

Pôrta era stricată — casa golă — ferestrele sparte de vânt — grădina sălbătăcită și pretutindenți, nici un semn de viață, nici o licărire, nici o mișcare — nimeni, nimeni!

Stetă în mijlocul casei, cu ochii rătăciți, cu mintea zăpăcită, nesciind ce să gândescă. Der era cu neputință, afar numai de n'ar fi un vis ce bântue ființa fără milă.

— Firo! strigă el de-odată, ca și când ar fi voit să eșă din indoelă. Era de necreșut, ca să n'audă măcar un răspuns, un glas de mângăere, în locul unde nădăjduise să găsescă atăta viață și atăta fericire...

Der strigătul i-se perdă zadar-nic; casa rêsună golă și spartă.

La ce bun i-a fost viața? Ce i-a folosit și muncă și iubire și vitejie și vise? — Mama Ióna a murit și Fira s'a dus; un altul ajutat de sôrte, rêmas neturburat acasă, i-a luat-o, pe când el în depărtare lupta cu mărtea pentru patrie — vișând o rêsplată dréptă?

Rêsplată! Der cum? acăsta este rêsplata Patriei; unii să móră pentru ea, alții să trăiescă?

Ce-a fost pentru el iubirea de patriă, când scris i-a fost să nu mai

aibă patrie? Căci de acum înainte nu mai are pe cine iubi, pentru cine trăi. S'a jertfit pentru o zădărnicie; el nu mai are patrie!

Nebun a fost căpitanul, când din propria lui simțire, țesuse o mrějă atât de ademenitoare, ce-i cuprinsese și inimă și gândire și voință, făcându-l să uite de el nemernicul, că tot ce-i omenesc e robit sorții, stăpână nedrêptă a lumii ce zidesce fără un pic de cuvânt noian de fericire pentru unii, pe când pe alții cu muncă, cu iubire, cu jertfă, cu tot cei drept al vieții, îi târêșce în praful nemilos al durerii!

În praful nemilos al durerii, căci prilej de durere îi va fi de-acum înainte vița și pustie: rêsplata-i nedrêptă și visele sunt môrte.

Smintit de durere, cu dinții încleștați de mâniă împotriva sorții apucă cu furie decorațiile, voind să le smulgă de pe piept și să le arunce cu putere în pustiul, ce se întindea în juru-i, pe inimă, pe viță-i...

În acelaș timp o rază a lunii scăpătă din nor, se furișă blândă pe ferestra deschisă. Pe pârtelele din față scripătură argintii de pânză albă, se vedură lucind. Vlad tresări ca de o nălucă.

Uimit se duse pân'la pârte, desprinsese pânza... Era o cămașă a Firii, cusută cu fluturi, purtată de ea, uitată de ea de mult, de sigur înainte de plecare, de atunci, de când era să fie a lui...

O luă în mâni, o privi. Chipul Firii îi veni în minte, cu toate visele de fericire, cu nunta strălucită, iubita-i împodobită mirêsă — așa precum o veduse înainte morții cădută lângă drapel. Inima se — înduioși de nemărginirea dorului. Își învêli fața în cămașa iubitei și isbucni în plâns.

— O! De ce n'am murit, de ce n'am murit, plângea el ca un copil. Da, da, să fi murit atunci, căci cel puțin ce-l ce móre împăcat cu sôrtea, mai are un pic de mulțumire, o clipă de plăcere înainte morții, pe când

vary, din cauza bătrânețelor, cerând să se alegă alt președinte, s'a proclamat președinte de onoare, — președinte s'a ales d-l Iosif Roman, vice-președinte d-l Toma Păcală, ér în comitet d-nii Dr. Florian Duma, Ioan Gherlan, Andrei Horvath, Dr. Coriolan Papp, Dr. Nic. Popovici, Iosif Vulcan și Nic. Zigre. Incheiându-se adunarea, comitetul numai decât a ținut ședință, alegând cassar pe d-l Dr. Coriolan Papp și secretari pe d-nii Dr. Nic. Popovici și Andrei Horvath.

Din Macedonia. „Timpul” primesce sciri, că fierberea continuă acolo. Autoritățile otomane fac mereu arestări de Bulgari. De altă parte revoluționarii bulgari continuă să amenințe cu asasinare pe Românii și Grecii din Macedonia.

La Salonic se plănuise chiar un atentat cu dinamită. Școala comercială românească organizase de Sf. Mihail o serată și Bulgarii hotărâseră să arunce școala în aer în timpul petrecerii. Din ferioare s'a aflat la timp ceea-ce se plănuise și nenorocirea a putut fi evitată.

SCRILE DILEI

— 2 (15) Decembrie

Noi fișpani în Ardeal. Fôia oficială unghurească de alaltăeri a publicat decretul regesc prin care, la propunerea ministrului de interne, fișpanul comitatului Brașov Mihail Maurar „este demisionat la cererea proprie, pe lângă recunoșterea serviciilor sale zelose”, ér în locul lui este numit fișpan al Brașovului contele Stefan Lazar, viceșpanul comitatului Cojocna; ér fostul deputat Dr. Ladislau Beldu este numit fișpan al comitatului Târnava-mare.

Școlă industrială de lemnărit. Comunitatea de avere din Caransebeș, cu spriginul Reuniunii agricole comitatense, va înființa în curând o școlă industrială de lemnărit. Scopul acestei școle va fi în primul rând instruirea tinerilor în pregătirea uneltor economice de casă și de câmp, (furoci, greble, etc.) Comunitatea de avere va da la început 16 stipendii de câte 16 corône lunar la tineri sêraci pe întregă durata cursului de învățământ. Presidentul comunității de avere face acum un călduros apel la preoți, învățători și cărturarii poporului, ca să lumineze poporul asupra foloșelor școlei industriale, ce se va înființa.

Pentru masa studenților români din Brașov a dăruit d-l Nicolae Stoicovici învățător în Brașov 8 corône, în loc de ași serba ziua onomastică din 6 l. c. Primescă nobilul donator cele mai vii mulțămite — Direcț. școlilor.

Pentru întemeietorii de Reuniuni de înmormântare. Facem luători aminte pe cei-ce ostensesc să întemeieze folositoarele Reuniuni de înmormântare, serie „B. E.” — că ministrul de interne nu mai aprobă statu-

tele în numirea cărora e pus numele „română”. Statutele Reuniunii de înmormântare din Vinerea au venit neîntărite, pentru-că se numea „Reuniunea română”.

Necrolog. Ni-se comunică din Sibiu, că Romul Petric, funcționar la „Albina”, fiul venerabilului protopop din Brașov (Scheiți) Ioan Petric, a încetat din viață — Adresăm familiei răposatului și neconsolaților părinți condolențele noastre adeno simțite.

— În Aiton a reposat în 11 Decembrie n. Leontina Sabo, în al 16-lea an al etății. O julesce mama sa vâd. Maria Sabo n. Nestor, Valeriu Sabo oficiant la tren, Emil Sabo profesor, ca frați, și numeroșe rudenii. Imormântarea i-s'a făcut Vineri în 14 Decembrie în Aiton.

Țarul — vindecat. Medicii curanți ai Țarului Nicolae au declarat, că bôla Țarului s'a sfârșit și de două săptămâni el se află în stadiul îndreptării continue. Din cauza acesta nuse vor mai da buletine.

Asociațiunea Meseriașilor Români din Brașov adevăresce pa calea acesta primirea a 5 corône dela d-l Nicolae P. Petrescu, diregent al filialei „Albina” din loc, în amintirea lui Romul Petric, funcționar la „Albina” în Sibiu, decedat acolo.

Meseriașii români din Orăștie voinde a-se încheia în o Reuniune proprie de meseriași, au înaintat ministerului în două rânduri Statute spre întărire. Statutele au fost repetit respinse sub cuvânt, că aici mai sunt atari Reuniuni (neromâne), să între în acelea. Acum meseriașii noștri au declarat, că se vor alipi la „Reuniunea Economică”, în cadrul statutelor căreia se pot desvolta destul de liber și cu succes. Comitetului Reuniunii române economice a hotărât în ședința sa de Lună (10 Dec. n.) să inactiveze secțiunea industrială a Reuniunii, care până aci n'a funcționat, fiind-că măestrii, cari puteau intra în ea, încereau să-și formeze Reuniune proprie.

Ucenici pentru neguțătoria. Asociațiunea pentru sprijinirea învățăcelor și sodalilor români din Brașov, pôte aședa în condițiuni foarte favorabile 2 sêu 3 băeți la neguțătoria. Doritorii au a-se adresa cât mai curând la comitetul susnumitei Asociațiuni.

Foc. Din Gurghiu ni-se scrie, că în sêra de 4 Decembrie a izbucnit un foc, prefăcând în cenușă două case și un grajd a două familii românești, cari acum în cap de iernă au rămas fără adăpost.

Marea neagră a fost în ultimele zile foarte agitată. În portul Galați vaporul Polux al agenției Lloyd austriac, venind din Constantinopol, a fost silit să ancoreze în Constanța și abia după 3 zile de întârziere a putut să se avente la larg.

La podul umblător dela Murș-Ciuci în zilele trecute s'a întâmplat o nenorocire. Servitorul Gligor Moșneg și clopotarul Ioan Sabo au sosit noaptea în Țermul Murșului și au voit să treacă peste riu căruța încărcată cu făină. Podarul era la celălalt Țermure. În zadar au strigat, podarul durmind n'a auzit. Atunci servitorul dând de o luntre mică s'a urcat în ea și a trecut Murșul, ca să aducă și podul umblător să treacă și căruța. Căii cum au vădut pe servitor, că trece riu, au pornit după el împingând în apă pe clopotarul ce voia să-i oprască. Căii au ajuns la celălalt Țermure, dăr sêrmanul clopotar s'a înecat.

Testamentul lui Andrée. Curajosul aeronaut, Andrée, înainte de a pleca în călătoria sa spre Polul nordic, din care, precum se vede, nu mai e speranță a-se întoroe, și-a făcut testamentul și l'a predat fratelui său, care locuiesce în Gôthenburg, cu acea observare, ca să-l desfacă la sfârșitul anului 1900. Acum se apropie acel termin și fratele, care încă tot sperază în reîntoroearea lui Andrée, a hotărât să mai amâne desfăcerea testamentului încă un an.

Din Nordul Ardealului.

— 10 Decembrie 1900.

Domnule Redactor! Făcând în zilele acestea o călătoria prin ținutul Năsăudului până la Deși, află de lipsă a scrie ceva despre următoarele lucruri bune-rele cum sunt, pentru informarea On. public:

Venind dela Beclean cu trenul, vâd în Deși ridicat gimnasiul de stat, ce predomină tôte clădirile orașelului, având două etage; un edificiu pompos, care a costat vre-o 400.000 corône și cari reprezentanța municipiului Solnoc-Dobêca le-a aruncat pe spatel contribuitorilor de darea directă câte 4%, să le plătescă în 25 ani, dând „drept” comunelor de a înainta recurs. Dăr primăriile, conduse de notari maghiari și jidani, n'au dat de seire contribuenților până după-ce a intrat — se dice — hotărârea comitatului în putere de drept.

Acosta e dreptatea și administrația unghurească, că noi Români, cari formăm în acest comitat 85% din poporațiune, să le facem Maghiarilor până și gimnasiu, prin care să ne pôta maghiarisa!

Românii uniți din Deși au biserică pompoasă, modernă, încunjurată cu grilagiți de fier. Interiorul bisericei e binearanțiat, cu amvon și icône multe, apoi cor. Asistat în 9 (21) a. c. la serviciul divin oficiat de veteranul protopop Ioan Vele, la care răspundea junele învățător Ioan Eacaciu, cu corul tinerimei.

A costat această biserică vre-o 72.000 corône câștigate prin colecte și mare parte prin petreceri populare.

Lângă biserică e situată școala greco-catolică de piatră cu 2 încăperi; apoi în apropiere se află casa parochială și lângă ea o altă casă frumoasă, care dându-se în ohiriă, aduce venit eoliesiei.

Românii greco-orientali se servesc încă de biserica improvizată în anul 1872 din scânduri, dăr au casa parochială și școala modernă, și se dice, că își vor ridica și o biserică frumoasă. Ei au aci în frunte pe d-l protopop Teodor Herman, conșcietor înțelept și energic.

În piața principală am vădut cu regret, că bolta românească „Mercur” e închisă din lipsa de conducere; stă sub închidare.

Sunt aci în Deși față cu 3 Maghiari și 2 Jidani mai mulți advocați români, precum d-nii Dr. Teodor Mihail, Dr. Clement Barbul, Dr. Ioan Farcas, George Gradovici, Dr. Alexandru Chereseteș, Dr. Ioan Chereseteș, Dr. Liviu Micoș, Dr. Ioan Sliam, și mai mulți alți domni de român, precum judecători, oficiali, pensioniști și meseriași avuți, cari durece, nu trăiesc în armonie și solidaritate; fîă-care nisuesc a fi conducători în viața socială și tot lipsesc conducătorul cu deplină încredere.

Ar fi de dorit, ca să se susțină mai cu vigore *Despărțământul XVII al „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român”*. Dăr în privința acesta puțin e pildă ne dă generațiunea mai tînără. Mai înainte tot se mai făcea ceva: o adunare a despărțământului în 2 ani — cum a fost la Beclean în 1883, la Lăpuș în 1885, la Ileanda, la C.-Gârbău etc. — S'a înființat pe atunai o bibliotecă a despărțământului pentru susținerea simțului național și a culturii române, dăr biblioteca în loc să se înmulțescă, a dispărut.

Ar fi de dorit, ca cei chemați să ne lumineze în cauza bibliotecii acesteia spre liniștirea celor interesați.

Călătorul.

Luptă între Cazaci și Boxeri.

Correspondentul din China al ziarului „Corriere della Sera” descrie în acest ziar o luptă între Cazaci și Boxeri, la care el a fost martor ocular. Cazacii erau conduși de căpitanul Makorfin.

„Căpitanul istorisia tocmai faptela de arme ale unui soldat vitez al său — scrie correspondentul — când de-odată rêsună o pușcătură. Am ascultat și prin norul de pulvere zărirăm câțiva călăreți, urmați de 2—3000 Boxeri. Cazacii, împărțiți în două, s'au pus în șir de luptă de ambele părți ale drumului, ér infanteria aștepta gata de a da salve. Eu călăream alături de sol-

cei ce are a trăi o viață pustie — nu mai are nimic.

Și bietul Vlad în casa pustie nesciut de nimeni, cu lacrimi desfârșite plângea iubita, fericire, visele lui tôte spulberate de furtuna nemilosă a sortii.

— Ura! Trăescă Vlad, strigară mulțime de voci la uliță la porța lui Vlad.

Se auđise în sat de venirea lui, Flôrea împrăștiase vestea în tótă lumea, și veniseră toți să-l vadă pe voinicul vitez, pe care-l cređuseră mort, și pe care-l plânseră atâta timp.

— Ura! Trăescă Vlad, strigau ei într'una, dăr nu se vedea nimeni, nu s'auđia nimeni.

Vlad abătut de durere și de plâns în târziul nopții, căduse fără simțire. Dormia încă când se strânseseră la el acasă.

Strigătele lor îl deșteptară. Nu puté să-și dea sama bine de cele ce se petreceau. Afară lume, mulțime, bărbați, femei, copii, toți în haine de sêrbătore. Din mijlocul lor se înalță mândru în lumina sôrelui tri-

colorul, pe când trompete rêsunau în aer.

Când se vădă pe pragul ușii, un ura, puternic și îndelung se auđi din tótă mulțimea.

L'au luat în mijlocul lor, întrecându-se, care să-l vadă mai întâiu, care să-l îmbrățișeze mai întâiu — cu lacrimi de bucuria, aruncându-i florî, copleșindu-l cu veselie lor.

Primarul satului, care alcătuisse sêrbătore, se apropie de el și dîse în auđul tuturor:

— Bine-ai venit, Vlade, din rêsboi! Noi toți te-am cređut mort și te-am plâns când am auđit, că ai murit. Am aflat însă ađi, că ai venit și ne-a fost bucuria atât de mare, încât am voit să-ți facem ție sêrbătore.

Tu pentru noi te-ai luptat, pentru noi era să mori, pentru noi patria ta. De nu erai tu, pôte ađi n'am fi liniștiți și și liberi la casele noastre. Noi te iubim și-ți urăm să trăiesci.

— Să trăiesci! strigă mulțimea de mulțime de ori.

„Ziua aceea tótă a fost închinată

lui Vlad. S'au făcut petreceri pentru el, au bêt în sănătatea lui, a fost iubit, sêrbătorit de o lume întregă.

Bietul Vlad trecea în mijlocul lor uimit, nesciind ce să cređă, nesciind ce să gândescă.

Pentru ce venirea lui făcuse atâta bucuria? Ér inima lui era sdrobită — veniseră ore să-i turbure durerea cu risete de veselie? Dăr nu, căci bucuria le era prea din inimă. — Bêtrânii îl sêrutau pe față, tinerii îl strîngeau cu iubire în brațe, femei îl priveau cu drag, pe „Vlad al nostru”, „vitezul nostru”, „iubitul nostru”, pe când copiii sburdalnici fugeau ridând spre dânsul.

Al lor? Dăr el e singur pe lume, ai lui s'au dus, el nu mai are pe nimeni. Și ce vor ei cu laudele lor? El nu s'a luptat pentru ei, alt gând și altă iubire a avut în inima lui.

Spunea însă primarul, că pôte de n'ar fi fost el, ei n'ar mai fi fericiti ađi și ore nu e adevărat? De n'ar fi învins el, pe dușmanii, n'ar fi fost cu toții robiți?

„Vlad pentru noi s'a luptat, pentru noi, patria lui”.

Patria lui? — Mai are el Patrie? Ei să fie patria lui?

În jurul lui se întinsese acum o horă mare, lăntarii cântau, pe când flăcăi și fete jucau vesel, privindul pe el.

Treceau pe dinaintea lui atâția pe cari îi cunôsce de mult. Vede un prieten cu care a crescut, alături un om ce i-a dat vre-odată o mână de ajutor, mai departe un altul pe care singur l'a ajutat într'o nevoie, o fată cu care a copilarit ca cu o soră... dăr cunôsce tótă astă lume care îi iubesc și care se înveselesce pentru venirea lui. — Al lor? Da da, au dreptate; el e al lor, căci se simțea legat de ei de mult, de mult.

Și sunt atât de veseli, atât de fericiti; îl privesc pe el cu atâta drag.

Dăr atunci, el mai are pe cine iubi, viața-i nu va fi pustie, vitejia nu i-a fost zadarnică: o lume întregă e fericită; rêsplata nu e nedreptă: o lume întregă îl iubesc. Căpitanul a spus: „când ne vom întoroe biruitoari, patria ne va primi cu brațele deschise” și-a spus adevărul, căci ce este patria?

dați și la întorsătura drumului se zăreau armele celor ce se apropiau. Îndată-ce au observat, isbucniră în urlete fioroase. Dăr așa se pare, că ei ne prețuiau mai puțin, căci fără de nioi o tactică serioasă doi dintre călăreții lor veniră spre noi, armați de alți vr'o 30. În jurul capetelor aveau înfășurate ștergare roșii și corpul li-era acoperit de vestminte pestrițe largi.

„Numai decât s'au cules la pământ. Întâi s'a trântit jos primul rând, apoi și ceilalți făcură asemenea. Intrăgă ceremonia era par'că o primire sărbătorască, ce aveau să ne facă. Noi furăm pe-un moment mișcați, vădând omagiul acestor superstițioși, dictat de convingerile lor religioase. Boxerii săriră apoi în picioare și scoțându-și săbiile lor mari și late isbucniră în sbierete grozave de — *Sa! Sa!* (Mörte! mörte!) Se apropiară de noi. Atacul lor era atât de sălbatic, încât era o grăză să privești această mică cătă, care năvălea cu disprețul morții.

„La primul moment nioi nu sciam, ce se întâmplă. Calul meu sperindu-se a dat îndărăt și aerul era plin de pușcături tari. În rândurile Boxerilor domnea o mare agitație. Plăia de glonțe nimicitore îi zăpăcise și le-a împușinat cătă, așa că puțin mai rămăseseră din ei. Stegarul lor cădă, și după el și ceilalți până la unul. Câți-va din ei voră să fugă. Dintre luptătorii răvăr un Boxer cu două săbii, care se învârttea în toate părțile, par'că avea să imitezze pe dansatorul indian. Un glonț însă răni și pe el și cădă jos. Se ridică însă și acum pe cât putea, și stând în genușchi se lupta cu inimicii din juru-i, până-ce un al doilea glonț i-a stins viața.

„Dinspre pământurile de urez se auzi atunci un mare șgomot. Cazații stărniră și iară la gónă pe Chinesii, cari se refugiau. Un sbieret sălbatec a dat de scire, că ei au fost ajunși. O mică fracțiune din ei s'a întors fugind spre noi și în învâlmășala cea mare cădură toți în baionetele noastre. Un tânăr, care înocă venise spre noi cu refugiații, se opri la depărtare de 7 pași, și sfirtoacă vestmântul și arată spre pieptu-i un glonț, voinđ par'că să dăcă, să fiă străpuns. Un soldat i-a și dat lovitura de grația“...

ULTIME SCIRI.

Londra, 14 Decemvrie. După „Daily Express“, mai multe mii de Buri au atacat lagărul generalului Clement în districtul Barberton. La începutul luptei Englesii covirșiseră pe Buri, dăr Buri repetind atacul după o luptă uriașă au prins pe Englesii. Intre trupele englese se aflau și 4 companii din regimentul Nord-Cumberland. Toți ofițerii englesi fără deosebire au fost făcuți prizonieri. În-

A, tocmai acum înțelege el, că patria lui sunt aceștia, cari îl iubesc și pe care-i iubesc, cu cari a trăit și cu cari voință nestrămutată are de a trăi încă.

Patria este acolo, unde ne-am născut, în lumea cu care am trăit, cu care am suferit o di de durere, cu care am petrecut un ceas de fericire. Patrie este omenirea unită prin voința de a trăi împreună după un dor firesc de a te găsi vecinic cu semenii tăi și care înțelege, că drumul spre fericire este numai atunci, când sunt toți pentru unul și unul pentru toți — tot astfel, precum la auzul unui cântec, uniți de mână, într'o singură horă se veselesc toți pentru unul, precum unul suferise pentru toți.

Și acum înțelege Vlad cât de sfântă este datoria cătră Patriă.

Ce e și viața și fericirea lui, pe lângă viața și ferirea unei omeniri întregi. Dăr trebuie să ai inimă, care să te facă să iubesci patria, uitându-te pe tine însu-ți, inimă în care să stingă focul durerii tale proprii, când patria-i fericită.

suși lord Kitchener telegrafase, că în districtul Barberton Buri ocupă poziția tare, de aceea scirea despre victoria lor pare cu atât mai probabilă.

Shanghai, 14 Decemvrie. *Ciang-Citung* a fost informat, că împărăteasa văduvă s'a învoit la următoarele condițiuni de pace: Impăratul să se reîntorecă îndată la Peking; China va plăti 50 milioane funți sterlingi despăgubire; fiă care ambasada pôte să-și susțină o garnisonă de 2000 omeni; se va numi pentru fiă-care provincie a imperiului un consilier străin.

„Călinđarul Plugarului“.

Dilele acestea a eșit de sub tipar „Călinđarul Plugarului“ pe anul comun 1901, anul IX, cuprinđend: În partea calendaristică: Cronologia anului 1901, Regentul anului; Sărbătorile și alte zile schimbătoare; Calculul sărbătorilor mai mari; Posturile etc. Urměză partea strict calendaristică: cele 12 luni ale anului cu sfaturi pentru plugari și semnele de timp după calendarul de 100 de ani.

Urměză Genealogia domnitorilor; Taxele telegramelor și postale; Competințe de timbru și taxe; Scala timbrelor; apoi Tergurile din Ardeal, Bănat și Tera ungherească după datele oficioase îndreptate și publicate de ministrul de comereci.

În partea literară se găsec bucăți alese: Cântec (poesia de G. Coșbuc); Ostașilor Români (P. Dulfu); Dorobanțul (G. Coșbuc); Crainicul primăverii (Sân-Petrea-nul); Testamentul lui Moș-Cărlig, schiță de I. C. Panțu; o frumoasă Poveste de pe vremea când Mântuitorul Christos umbla pe pământ; Cuvinte înțelepte ș. a.

În partea economică: Lucrarea pământului; Crescerea vitelor; Hrana vitelor; Grijele de avut la hrănirea vitelor; Hrana țaranului și crescerea caprelor; Puterea de nutriție a pómelor.

Economia casnică: Prăsirea curcilor; Clocirea și crescerea puilor de găină; Conservarea ouălor. Urměză felurite porețe tot din sfera economiei casnice.

În fine o interesantă istorisire despre Ciudățeniile trăsnetului.

De astă-dată „Călinđarul Plugarului“ cuprinde ilustrațiunile: edificiul gimnasiului român din Brașov și sala festivă a acestui gimnasiu.

Călinđarul se pôte procura dela Tipografia A. Mureșianu, Brașov, pe prețul de 25 cruceri sau 50 bani esemplarul, fără porto postal.

În mijlocul horii vesele, Vlad își uită amarul ce-i căduse pe inimă în ziua de ieri.

O lume întrégă era fericită — prin el, o lume întrégă era în sărbătore — pentru el. Copiil sburdalnici cu capete bălae, se prinseseră de pulpana mantalii, și cuprinși de același sentiment pentru Vlad ce era în inimile tuturor, strigau cu glas iubitor:

— Vlad al nostru, vitezul nostru, iubitul nostru!

Dăr glasul lor e atât da nevinovat și dulce mânuțele lor atât de mici — a cui inimă ar rămâne nemiscată auzindu-i, ce durere n'ar alina mângăerile unui copil?

Vlad se plēcă, îi luă în brațe, îi strânse cu iubire pe pieptul său de vitez și cu ochii plini de lacrimi de bucuriă dișe:

— O! Da, Vlad al nostru, căci voi sunteți ai mei, căci voi sunteți patria mea.

(„Albina.“)

Virgil Broscărescu.

Vinul.

Vin numim beutura preparată din suc-strugurilor prin ferbere, fermentațiune alcoolică. Ferberea sucului de struguri urměză fără să se mai adaugă ceva, ea nu recere manipulațiunii grele deosebite, nici aparate complicate, ca spre exemplu fabricațiunea berei său a spiritului. Rolul principal la prepararea vinului îl jócă cultura viței. Feliul viței, feliul pământului, pozițiunea viei, precum și mergerea timpului, au mai mare influință asupra formării și asupra calității vinului, decât prepararea lui din suc-strugurilor.

Cultura viței de vie și prepararea vinului e cunoscută din timpurile cele mai vechi. Unde a crescut vița mai întâi nu se scie cu siguranță; ea cresce sălbatică în Europa, Asia și America și se cultivă în toate părțile pământului. Îi merge bine în zona mai caldă moderată, în părțile tropice numai la înălțimi mai mari; ea are lipse de umeđelă moderată și pe timpul cócerei strugurilor mai are lipsă de multă arșiță de sóre pentru formarea zăcharului. Vița de vie prosperěză în pământul cald, poros, puțaios bogat în săruri de kali și fosfor, mai cu sémă îi merge bine acolo, unde substratul e vulcanic.

În fruntea țerilor, cari se ocupă cu cultivarea vinului, stă Francia, ea a produs în 1890 și tot așa în cei din urmă 10 ani câte 10 mii hectolitri pe o estensiune de 2 mil. hectare. În anul 1875 a produs 83 mil. hl. Apoi urměză Italia și Spania, Austro-Ungaria și în fine Germania și România. Asia mică mai cu sémă rosine (stafide).

Pe lângă vinurile curate naturale, se găsec în comereci cantități mari de vinuri îmbunătățite în mod artificial, său cari sunt peste tot artificiale; în special Francia își acopere lipsa cea mare în productul natural (causată prin filoxeră) prin producerea de vin din trevere (tescuiă), etc., cu zăchar și spirt rafinat. Indurtria de vin a Franciei în anul 1890 a consumat 33 mii tone de zăchar (o tonă are 1000 chlgr.) Legea despre vinuri din anul trecut permite și la noi adaogarea de zăchar cútat înainte de ferbere. Spirt rafinat se adaugă mai cu sémă în Spania în cantități mari vinurilor grele și tari, destinate pentru export (Malaga, Șerri). Cultura de vin în Francia a decăđut de când filoxera a pus-tiit viile. Totuși s'a înlocuit în cât-va perderea acéta enormă prin plantarea din nou cu vița americană. Tot așa e ruinată aproape total, tot prin filoxeră, recolta din Ungaria. Germania până acum a suferit foarte puțin.

Filoxera e cunoscută de mult în America, unde trăia pe vița de vie de acolo. Aceleia nu-i strică. Introducându-se insectul acesta cu vița de vie de acolo și la noi, vițelor noastre le strică. — Filoxera se ivesce la rădăcinii, trunchiu și pe frunđe; în și pe pământ, în diferite forme, în parte și cu aripă; cu ochiul liber abia se pôte vedé. Viile atacate trebuieesc nimicite imediat și statul despăgubesc pe proprietari. Vițele se ard, pământul se stropesc cu carbon sulfurat și păcură, cari omóră insectele. Ceva sigur ce omóră insectele, fără să strice vițelor, nu s'a aflat încă. Resultat relativ bun a avut și are supravegherea negoțului cu viță, în urma propunerii comisiunei internaționale pentru vițe de vie. Alți inimici ai viței sunt: un fung-burete mărunt, numit *Oidium Tucherii* care se nimicesce prin afumare cu pucioasă, și peronospora, care atacă frunđe, se pôte nimici prin stropire cu ajutorul unei prōște, anume cu o soluție de 2% sulfat de cupru (pétra vênătă). Mai este apoi un vermuleț mic, care se viră în bóbe în decursul crescerei acestora și care causéză putrediciunea.

Strugurele viței constă din cotor, pepen, cotorazele bóbelor și din bóbe. Bóba constă dintr'o învilitóre și din cójă (adecă 2 cójă), suc (zémă) și simbure. Asupra compoziției vinului nu influințéză numai conținutul bóbelor, ci după cum se prepară mustul, mai mult său mai puțin greutatea totală a bóbelor, 85% din greutatea strugurului și conține între 10 și 30% zăchar. Dextrosă și Levulosă, precum și urme de

Inosit (numit și zăhar de muschi, un fel de zăhar, care se află de regulă numai în corpurile animalice; în cantități mai mari se află în muschii ómenilor bețivi).

Dintre acrimi mustul conține mai cu sémă așa numita acrima vinului — acid tartaric, Weinstensäure, borkšovav, — și acéta mai cu sémă în legătură cu Kalium, sub numirea de Kaliumbitartrat, prétra de vin, Weinstein, borkó (cam 0.5—10%). Se mai află acrima de mere și ceva acid butiric. Cantitatea de albumină e sub 1%. Mai conține ceva Pectin și corpuri mlăcose (flegmóse).

Cojile bóbelor, în special ale celor vinete și roșii, sunt bogate în tanină, 1—1½%; conținutul bóbelor e liber de tanină. Tot esclusiv în cojile bóbelor se află colórea bóbelor roșii și vinete. Peptenele (cotorul) conține multă tanină și ceva piétră de via, zăchar însă de fel. Decă ferberea, fermentațiunea, se face la olaltă cu cotórele, vinul căpătă un gust știros și neplăcut, din cauza multor tanine și a productelor formate din discompunerea chlorofilului (colórea verde a tuturor plantelor). Simburii bóbelor conțin 4—6% tanină și 10—18% oleu gras, numit oleul simburilor de struguri (oleu eteric).

Formarea zăcharului aflător în bóbe se întâmpă în frunđe (foi), de unde apoi împreună cu zéma trece în bóbe. Cât timp bóbele sunt tari (din cauza corpurilor pectinoase) cantitatea de zăchar e foarte mică — mare însă cea din acrima de mere și de acrima de vin. Cu înmuierea pe la finea lui August, se măresce cantitatea zăcharului; la început se forméză mai numai Dextrosă, care e un fel de zăchar ce se mai numesc și zăchar de șterc, de póme, glucosă, glycosă; se obține și pe cale artificială prin ferberea făinei de grâu cu acid sulfuric diluat (vitriol). După amintita Dextrosă se forméză Levulosă, tot un fel de zăchar, mai mlăcos, aflător mai cu sémă în fructe, — așa că pe timpul culesului e cam tot atâta Dextrosă câtă și Levulosă. Cu înmulțirea zăcharului în bóbe, acrima începe a dispăré; cea de mere (acidul malic), de tot, cea de vin se légă tot mai mult de Kali, formând așa numita pétra de vin, despre care am amintit deja. Culesul se întâmplă atunci, când conținutul de zăchar e mai mare, pe la finea lui Octomvrie, său începutul lui Noemvrie. În strugurii culeși scade zăcharul, fiind-că evaporěză însă și apa, nu se observă perderea acéta relativă. Bóbele putrede n'ar trebui să ajungă sub teasc, fiind-că strică bunătatea vinului.

Dintre toți bureții, mucezela și altele ce atacă bóbele, numai așa numita rugină, un fel de muceđelă, se suferé bucuros, fiind-că produce o aromă plăcută, deși discompune din zăchar.

Bóbele mai întâi se sdrobesc, apoi storc în tesc; sucul care curge se numesc must. Deschiderea său sdrobirea se face ajutorul unui pisător (sdromș) de lemn, său unde sunt mori anume pentru acest scop, cu nisce suluri.

La vinul roșu, unde fermentația începe îndată după sdrobire, de regulă se sdrobesc numai bóbele, prin urmare aceste se desfac (culeg) de pe cotor cu scopul să se ferescă vinul de gustul rău al sucului stors din cotóre.

Cu cât se storc strugurii mai iute după cules, cu atât vinul devine mai bun; mustul care curge mai întâi e mai bun, decât cel stors.

Strugurii negri și roși nu se storc imediat după cules, ci numai după ce au fert puțin, ca să trecă și colórea din cójă bóbelor în vin; tot atunci trece și tanina din cójă în vin. Strugurii negri său roșii, storsți până n'au început a ferbe, dau must și vin alb. Din struguri se obține cam 60—90% must. Conținutul de zăchar în must îl constatăm cu areometre numite pentru scopul acesta și probe de must (Mostwaage). Ce rămâne în teasc, — tescuina — se mai numesc și trevere.

Deja la câte-va óre după ce stă mustul, începe a se tulbura și a fermenta, a ferbe, în urma desvoltării germenilor de drojdi, cari se află pe bóbele și cotórele strugurilor, precum și în aer, și cari se în-

mulțesc enorm în mustul, care conține multă albumină și alte corpuri cu cari se pot hrăni. Ferberea decurge în țările sudice de regulă la o temperatură de 15—30°, afară în curte, la noi la 10—12° în pivniță. Cu cât e temperatura mai înaltă, cu atât ferberea e mai tare, mai violentă. La temperatura prea scăzută, rămâne zachar nedescompus, și acesta dă ansă la ferberii ulterioare. La temperatura moderată procesul decurge mai uniform și fără pedecă, asemenea la temperatura moderată 100 părți de zahar dau cu ceva mai mult alcool, decât la temperatură mai înaltă, la care se ivesc produse laterale în cantități mai mari la fermentațiune. Drojdiile constau din mai multe feluri de germen (fințele mici cari cauzează ferberea); aceștia sunt mai cu seamă Sacharomices ellipsoideus și Sachar apiculatus, acesta din urmă predomină la începutul ferberii. Bacteriile de regulă nu se pot desvolta în mustul acru, numai cele ale oțetului (Mycoderma aceti), decât stă în contact prea mare cu aerul. Muceștele aflătoare pe bobe se nimicesc prin înmulțirea tare a drojdiilor. În timpul mai nou s'a început cu introducerea culturilor curate de drojzii de vin, cari se adaugă mustului. Drojdiile s'elbatice în forma acesta nu ajung la desvoltare și vinul devine mai tare și mai aromatic. Ferberea, fermentațiunea, decurge — am pute dice — în 2 (două) perioade: ca ferbere principală și ca ferbere ulterioară. Principala durează 3—14, ba și mai mult. Ca vase în cari ferbe mustul, în cele mai multe țări se folosesc butii, al căror dop (astupuș) e luat, — vrana nu e astupată. Vinul roșu ferbe, întâiu cu cotore cu tot; acidul carbonic (beșicuțele), care se ridică cătră suprafață împinge și cotorele la suprafață, ăr acestea stând deasupra mustului, formeză așa numita *pălăria*, și ără si afară din must; ca să nu se înăcrască apoi când se așeză strugurii în bute se fixează în lași, ca să nu se pōtă ridică.

(„R. vista economică“.) (Va urma.)

MULTE ȘI DE TOTE.

Pasări pescari.

Țermul de vest din Scoția, e locuit aprōpe numai de pescari, cari se ocup numai cu pescuitul și esportarea scrumbiilor. Produsul anual se ridică la 750,000 butōie, conținând de fie-care câte 800 de scrumbii. Pescarii însă au de concurenți foarte mari paserile de pe acolo. Mai cu seamă pe micile insule ale coastei de vest. Pe stâncile din 'nainte clocesc găștele roșii, al căror număr e colosal. Deja cele cinci stânci mai principale se socotesc locuite de 424,000 gășce.

Un explorator a observat, că o găscă mănâncă 12 scrumbii pe zi, decât le are. Socotindu-se însă numai câte 6 bucăți de fie-care găscă pe zi, rezultă 1,160,000 butōie în cursul unui an, adecă mult mai mult decât produsul anual al tuturor pescarilor de p'acolo.

Din viața lui Petru cel Mare.

Țarul Petru cel mare al Rusiei se plimba — după obiceiul său — într'o sēră prin oraș, îmbrăcat ca un lucrător. Intr'o stradă întunecōsă dă de un soldat beat și intră în vorbă cu el.

— Ei, bre, vino să mai bem ceva! dīse împēratul.

— Eu n'am parale; am numai trei copeici, rēspunse soldatul.

— Eu am cinci. De opt copeici bem un cop de vin.

S'au luat de gāt, au intrat într'o cār-ciumă au și bēut copeicile.

— Scii ce? Eu a-și mai bea! dīse împēratul.

— Dēr eu, ce ne facem de parale?

— Sē furām de unde-va, dīse Petru.

— Dela cine?

— Dela împēratul, dīse Petru.

Soldatul scupă atunci în palmă și cārpi împēratului una peste obraz.

— Câne! dīse soldatul, împēratul ne dă de mănecare la toți, și tu vrēi să furi delo el?

Impēratul în loc să se supere de palmă, s'a bucurat vedēnd, că soldații lui sunt omeni de credință.

— Atunci dela cine să furām?

— Dela cine? Dela Metropolitul, că are destul și nu dă la nimeni.

S'au învoit și au plecat la Metropolit. Casa era înaltă, ferestriile deschise. In casa întunerec. Impēratul se îndoi de spate; soldatul de pe spatele împēratului se agățā de ferēstră și sări în odaie. Invoiala între ei era să împartă pe din două ce vor fi furat.

Metropolitul era la masă într'altă odaia cu popii săi. Clerul urgisea pe împērat pentru reformele lui.

Soldatul înainte de a cotrobăi prin odaie, puse urechia la brōsca ușei; s'asculte ce e în odaia vecinā.

— Fraților! dīcea metropolitul, mâne e ziua lui. Eu, de obicei, îi torn vinul în pahar și el bea, am să-i pun otravă în pahar....

Intr'acestea un servitor veni spre ușe, soldatul ca să nu fie prins, fugi la ferēstră și sări în stradă, rupând'o la fugă. Impēratul după el.

— Stăi, mē, și dă-mi și mie!

Soldatul se opri, spuse împēratului, că n'a furat nimic și ără de ce și de ce. Ii spuse cele auzite. Impēratul a înțeles, că de el era vorba în odaia metropolitului; asta îl făcu să-și piērdă cheful.

— Ei, bre, nu bem nimic?

— Nu bem, rēspunse împēratul, să mergem acasă, că e târziu. La despărțire împēratul a întrebāt un soldat, așa ca de cunoscință, cum îl chiamă, în care regiment și în care companiā slujesce.

A doua zi până în ziua, împēratul a dat ordin să-i aducă legat în fiare pe Ilij Pavlovici, soldat în regimentul 15, comp. 3.

La amiazi, era masă mare în palat. Era ziua aniversării împēratului. La masă, metropolitul, familia imperială, ministrii și ofițerii. Metropolitul umple cupa de aur a împēratului, împēratul umple cupa metropolitului; amēndoi, aveau să bea ciocnind pentru țēră.

Când să bea, împēratul dīce:

— Pea sîntē pārinte, să schimbăm cupele, ca semn al dragostei mele si al cinstei, te rog să bēi din cupa mea.

Metropolitul a îngălbinit.

— Măria Ta, mē iartă! E prea mare ciustea ce m'ō faci....

Impēratul însă ținea să schimbe cupele. In urmă a luat'o cu glas rēstit. Metropolitul a beut cupa împēratului și îndată i-s'a făcut rēu. Vinul era otrăvit. Impēratul chemă pe un doctor pe care anume îl lăsase într'o odaia vecinā.

Apoi chemă pe soldat. Acesta tremura și era mort de spaimă. In fața tuturor, împēratul dīse:

Ilij Pavlovici, tu mi-ai dat asē-ă o palmă, căci eu eram lucrătorul cu care ai bēut. Tu m'ai mântuit viața de mișeii āștia.

Impēratul a îmbrățișat pe soldat și l'a făcut căpitan ridicat la rangul de „nobil“. I-a schimbat și numele din Pavlovici în Dolgoruky, (care însemnēză mână lungă), întru aducerea aminte de palma dată împēratului. Căpitanul, fiind că nu scia carte, a fost pus în disponibilitate.

Calend. Iul. v. Calend. Greg.

Dum.	3 S. pr. Sofronie	16 Eusebiu
Lun.	4 † S. m. Varvara	17 Lazar
Marți	5 † C. pâr. Sava	18 Grațian
Merc.	6 † Sf Pār Nicolae	19 Abraham
Joi	7 Pār. Ambrosiu	20 Amon
Vneri	8 C. Patapiu	21 Toma
Sâm.	9 Zēmisl. Sf. Anei	22 Zenone

Dela „Tipografia A. Mureșianu“ din Brașov, se pot procura următoarele cărți:

Pentru pregătirea bucatelor se atrage atențiunea familiilor române asupra folositōrei cărți intitulatē: „*Bucătăreșă națională*“, carte de bucate a bucătării române, franceze, germane, și ungare. E tipărită la Brașov de rēposatul librar I. C. Hintescu și la compunerea ei și-au dat concursul și unele dame distinse și harnice române de pe atunci. Până āzi cartea a rămas cea mai bună și bogată în felul său. Felul bucatelor sunt înșirate tōte în ordine alfabetică după numele lor. Sunt în număr de vre-o 1620, ăr cartea conține peste 700 pag. format mare cuart. Limbajul e ușor, așa că nu-i Român care să nu l priedpă. Costă numai cor. 1 60 plus 40 banți spese postale.

Viața și operele lui Andrei Mureșianu, studiu istoric-literar de Ioan Rațiu, prof. ord. la preparandia din Blășiț. Prețul 2 cor. plus porto 10 banți. Venitul curat al acestui op se va contribui la formarea unui fond pentru Internatul preparandial din Blășiț.

Antropomorfisme și Antiantropomorfisme în limba română de Nicolae Sulică. In limba noastră scrierile de felul acesta sunt rare și scrierea acēsta a d-lui profesor la gimnasiul român din loc Nic Sulică se distinge nu numai prin conținutul său bogat și sistematic, prelucrat după stricta metodă științifică, ci și prin limbajul său scris la înțelesul tuturor. Autorul e cunoscut și din scrierile sale folklorice-filogice de până acum. Cartea e anunțăm acum, se pōte procura dela Tipografia A. Mureșianu cu 40 or. său 80 banți (plus 5 banți porto).

Pilde și sfaturi pentru popor, Sub acest titlu a eșit de sub tipar în Tipografia „Aurora“ din Gherla o nouă carte scrisă de d-l Ioan Pop Releganu, cunoscutul nostru scriitor popular. Cartea conține 160 pag. în format 8° și conține vre-o 24 de scrieri, cari cuprind diferite învățături pentru trebuințele țēranilor noștri O recomandăm ca o carte fōrte de folos și de petrecere pentru popor.

Calendarul săptămănei.

DECEMBRE. are 30 zile. BRUMAR.

Dilele	Călend. Iul. v.	Călend. Greg.
Dum.	3 S. pr. Sofronie	16 Eusebiu
Lun.	4 † S. m. Varvara	17 Lazar
Marți	5 † C. pâr. Sava	18 Grațian
Merc.	6 † Sf Pār Nicolae	19 Abraham
Joi	7 Pār. Ambrosiu	20 Amon
Vneri	8 C. Patapiu	21 Toma
Sâm.	9 Zēmisl. Sf. Anei	22 Zenone

Prețurile cerealelor din piața Brașov.

Din 14 Decembrie. 1900.

Măsură seu greutatea	Calitatea.	Valuta în Kor. fil.
1 H. L.	Grăul cel mai frumos	11 60
"	Grău mijlociu . . .	11 20
"	Grău mai slab . . .	10 80
"	Grău amestecat . . .	9 50
"	Sēcară frumōsă. . .	8 40
"	Sēcară mijlociā. . .	8 —
"	Orz frumos . . .	7 30
"	Orz mijlociu. . .	6 80
"	Ovēs frumos. . .	4 80
"	Ovēs mijlociu. . .	4 —
"	Cucuruz . . .	7 40
"	Mălaiu (meiū) . . .	8 20
"	Mazăre. . .	18 —
"	Linte . . .	21 20
"	Fasole . . .	10 —
"	Sēmēnță de in. . .	21 40
"	Sēmēnță de cânepă . . .	8 40
"	Cartofi. . .	1 80
"	Măzărice. . .	—
1 kilă	Carne de vită . . .	— 88
"	Carne de porc . . .	— 88
"	Carne de berbec. . .	— 64
100 kil.	Sēu de vită prospēt . . .	50 —
"	Sēu de vită topit . . .	72 —

Cursul pieței Brașov.

Din 16 Decembrie. 1900.

Banecota rom. Cump.	18.70	Vënd.	18.76
Argint român. Cump.	18.56	Vënd.	18.62
Napoleond'ori. Cump.	19.12	Vënd.	19.16
Galbeni Cump.	11.20	Vënd.	11.30
Ruble Rusesci Cump.	23.52	Vënd.	23.60
Mărci germane Cump.	21.49	Vënd.	21.54
Lire turcesci Cump.	10.70	Vënd.	—
Scriș. fonc. Albina 5%	100.	Vënd.	101.

Tērgul de rimători din Steinbruch.

Starea rimătorilor a fost la 11 Dec. n. de 37,279 capete, la 12 Dec. au intrat 874 capete și au eșit 276 capete rămânând la 13 Dec. n. un număr de 37,877 capete.

Se notēză marfa **ungurēscă**: veche grea dela 00—00 fil. tinēră grea dela 97—98 fil., de mijloc dela 96—97 fil., ușōră dela 96—97 fil. — **Sērbēscă**: grea 91—93 fil., de mijloc 88—90 fil., ușōră 84—86 fil. kilogram.

Cursul la bursa din Viena.

Din 14 Decembrie. n. 1900.

Renta ung. de aur 4%	117.—
Renta de corōne ung. 4%	92.03
Impr. cail. fer. ung. în aur 4 1/2%	119.83
Impr. cail. fer. ung. în argint. 4 1/2%	99.63
Oblig. cail. fer. ung. de ost I. emis.	117.63
Bonuri rurale ungare 4%	91.40
Bonuri rurale croate-slavone . . .	92.53
Impr. ung. cu premii . . .	166.50
Losuri pentru reg. Tisei și Seghedin .	139.10
Renta de argint austr.	98.30
Renta de hărtie austr.	98.10
Renta de aur austr.	118.40
Losuri din 1860.	135.—
Acții de-ale Băncei austro-ungarā .	16.19
Acții de-ale Băncei ung. de credit. 678.—	678.—
Acții de-ale Băncei austr. de credit. 672.50	672.50
Napoleondori.	19.13
Mărci imperiale germane	117.62 1/2
London vista.	240.13
Paris vista.	95.72 1/2
Rente de corōne austr. 4%	98.50
Note italiene	90.60

Bursa de mărfuri din Budapesta.

din 13 Dec. 1900

Sēmīnțe	Qualitatea per Hect.	Prețul per 100 chilogram
Grău Bănățenesc	80	dela 7.62 până la 7.63
Grău dela Tisa	80	7.62 7.63
Grău de Pesta	80	7.40 7.39
Grău de Alba regală	80	— —
Grău de Bácska	80	— —
Grău unguresc de nord	80	— —
Grău românesc	80	— —

Sēmīnțe vechi ori nouă	Soiul	Qualitatea per Hect.	Prețul per 100 chilogram
Sēcara	nutreț.	60—72	dela 7.16 până la 7.17
Orz	de rachiu	62—64	6.60 6.70
Orz	de bere	64—66	5.75 6.—
Ovēs	—	—	— —
Cucuruz	bănățen	75	— —
Cucuruz	alt soi	73	— —
Cucuruz	—	—	— —
Hirișcă	—	—	5.30 5.40

Produce div.	Soiul	Cursul
Sâm. de trifoiu	Luțernă ungar.	dela — până —
"	" transilvană	— —
"	" bănățenă	— —
"	" roșia	— —
Ulei de rapiță	rafinat duplu	— —
Ulei de in	—	— —
Unsōre de porc	dela Pesta	59.50 60.—
"	dela țēră	— —
Slaninā	svēntatā	47.50 47.50
Prune	din Bosnia	15.— 15.50
"	—	— —
Lictar	Slavon și Serbia din Serbia în s. slavon nou . . .	18.25 18.50
Nucī	slavon nou	— —
Gogoși	sērbesc	— —
"	din Ungaria	— —
Miere	unguresci	— —
"	sērbesci	— —
Cēră	brut	— —
Spirit	Drojdiute de s.	— —

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu
Redactor responsabil: Ștefan Mureșianu

Mijloc de casă folositor!
Marca legal înregistrată.

La nici o Familie să nu lipsescă.

Vi ndecă sigur și curēn

FLUIDUL ELSA FELLER

care are un efect miraculos și probat de autoritatea sanitară, folosesc la cele mai multe morburī, întrebunțat atât estern, cât și intern, așa:

De mult aș fi mort, decât nu aș fi întrebunțat fluidul Elsa. Acest fluid am să multumesc vi. ăta. (scrie Răcz Zsigr. Földes)

La friguri, junghieri, podagra, reuma, tuse, trōnă, durere de stomac, disenterie, dureri de pept, cap, dinți, grēță, durere de ochi etc. etc.

Prețul 12 sticle împreună cu instrucțiua 5 corōne, 24 sticle 8 cor. 60 fil., 48 sticle 16 cor. Trimite franco cu rambursă seu după primirea prețului singur producēntul

EUGEN V. FELLER
farmacist la „Heiligen Dreifaltigkeit“ în Stubica Nr. 135 (Comitatul Agram)

Fie-cărui sunt de recomandat

Pilulele-Rabarber ale lui **Feller**

cu marca „ELSA“. Au efect sigur și fără dureri de miștire, cărcēi, constipațiā, limbrici, anemie, gālbinare etc.

O istorie fōrtă interesantă din viața lui terul unui n bātân se transmite gratis, după primirea de 10 fileri porto.

1 Sul (6 cutii împreună cu inscripț. franco 4 cor.

Depou principal în Budapesta la farmaciile:
Török József, Király-u. 12., Zoltán Béla, N.-Korona-u. 23.

Marī efecte vindecătoare!